

BỘ QUỐC PHÒNG
HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ

LÊ TRỌNG TUYẾN

**TÁC ĐỘNG CỦA BIẾN ĐỔI HỆ THỐNG GIÁ TRỊ
ĐẠO ĐỨC XÃ HỘI Ở NƯỚC TA ĐẾN ĐẠO ĐỨC
THANH NIÊN QUÂN ĐỘI HIỆN NAY**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ TRIẾT HỌC

HÀ NỘI - 2013

BỘ QUỐC PHÒNG
HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ

LÊ TRỌNG TUYẾN

**TÁC ĐỘNG CỦA BIẾN ĐỔI HỆ THỐNG GIÁ TRỊ
ĐẠO ĐỨC XÃ HỘI Ở NƯỚC TA ĐẾN ĐẠO ĐỨC
THANH NIÊN QUÂN ĐỘI HIỆN NAY**

Chuyên ngành: Chủ nghĩa duy vật biện chứng
và duy vật lịch sử

Mã số : 62 22 03 02

LUẬN ÁN TIẾN SĨ TRIẾT HỌC

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC

1. PGS, TS Phùng Văn Thiết

2. TS Nguyễn Văn Thanh

HÀ NỘI - 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu khoa học của riêng tôi. Các số liệu trình bày trong luận án là chính xác, trung thực. Những kết luận của luận án chưa từng được công bố trong bất kỳ một công trình khoa học nào khác.

TÁC GIẢ LUẬN ÁN

Lê Trọng Tuyển

MỤC LỤC

Trang

TRANG PHỤ BÌA	
LỜI CAM ĐOAN	
MỤC LỤC	
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT	
MỞ ĐẦU	5
TỔNG QUAN VỀ VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	9
Chương 1 THỰC CHẤT VÀ TÍNH QUY LUẬT TÁC ĐỘNG CỦA BIẾN ĐỔI HỆ THỐNG GIÁ TRỊ ĐẠO ĐỨC XÃ HỘI Ở NƯỚC TA ĐẾN ĐẠO ĐỨC THANH NIÊN QUÂN ĐỘI	26
1.1. Quan niệm về biến đổi hệ thống giá trị đạo đức xã hội ở nước ta và thực chất tác động của nó đến đạo đức thanh niên quân đội	26
1.2. Tính quy luật tác động của biến đổi hệ thống giá trị đạo đức xã hội ở nước ta đến đạo đức thanh niên quân đội	49
Chương 2 TÁC ĐỘNG CỦA BIẾN ĐỔI HỆ THỐNG GIÁ TRỊ ĐẠO ĐỨC XÃ HỘI Ở NƯỚC TA ĐẾN ĐẠO ĐỨC THANH NIÊN QUÂN ĐỘI HIỆN NAY - TÌNH HÌNH VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA	69
2.1. Tình hình tác động của biến đổi hệ thống giá trị đạo đức xã hội ở nước ta đến đạo đức thanh niên quân đội hiện nay	69
2.2. Những vấn đề đặt ra trước sự tác động của biến đổi hệ thống giá trị đạo đức xã hội ở nước ta đến đạo đức thanh niên quân đội hiện nay	92
Chương 3 GIẢI PHÁP PHÁT HUY TÁC ĐỘNG TÍCH CỰC, HẠN CHẾ TÁC ĐỘNG TIÊU CỰC CỦA BIẾN ĐỔI HỆ THỐNG GIÁ TRỊ ĐẠO ĐỨC XÃ HỘI Ở NƯỚC TA ĐẾN ĐẠO ĐỨC THANH NIÊN QUÂN ĐỘI HIỆN NAY	106
3.1. Đổi mới, nâng cao chất lượng giáo dục đạo đức cho thanh niên quân đội trước tác động của biến đổi hệ thống giá trị đạo đức xã hội ở nước ta hiện nay	106
3.2. Xây dựng môi trường đạo đức quân sự trong sạch, lành mạnh nhằm phát huy tác động tích cực và hạn chế tác động tiêu cực của biến đổi hệ thống giá trị đạo đức xã hội ở nước ta đến đạo đức thanh niên quân đội hiện nay	121
3.3. Phát huy tính tích cực, tự giác của thanh niên quân đội hiện nay trong tự giáo dục, tự rèn luyện đạo đức trước tác động của biến đổi hệ thống giá trị đạo đức xã hội ở nước ta trong quá trình đổi mới	140
KẾT LUẬN	152
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH CỦA TÁC GIẢ ĐÃ CÔNG BỐ CÓ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN	154
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	155
PHỤ LỤC	167

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

TT	Chữ viết đầy đủ	Chữ viết tắt
1	Chính trị quốc gia	CTQG
2	Kinh tế thị trường	KTTT
3	Giá trị đạo đức	GTĐĐ
4	Nhà xuất bản	Nxb
5	Quân đội nhân dân	QĐND
6	Thanh niên quân đội	TNQĐ
7	Xã hội chủ nghĩa	XHCN
8	Trang	tr

MỞ ĐẦU

1. Giới thiệu khái quát về công trình nghiên cứu

Trong quá trình đổi mới toàn diện đất nước, cùng với những thành tựu quan trọng trên các lĩnh vực kinh tế, chính trị, xã hội, quốc phòng, an ninh, đời sống văn hóa tinh thần của xã hội nói chung và hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta nói riêng cũng có những biến đổi nhất định. Sự biến đổi đó đã và đang tác động đến đời sống tinh thần của quân nhân, trong đó có TNQĐ, làm cho diện mạo đạo đức TNQĐ có những sắc thái mới, rất phức tạp.

Để góp phần luận giải, làm rõ những vấn đề lý luận và thực tiễn về sự tác động của biến đổi hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta đến đạo đức TNQĐ hiện nay, nghiên cứu sinh đã lựa chọn vấn đề “Tác động của biến đổi hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta đến đạo đức TNQĐ hiện nay” làm đề tài nghiên cứu. Kết cấu của đề tài gồm: phần mở đầu, tổng quan vấn đề nghiên cứu, 3 chương (7 tiết), kết luận, danh mục các công trình của tác giả đã công bố có liên quan đến đề tài luận án, danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục.

Chương 1 (2 tiết), đề tài luận án tập trung trình bày quan niệm về GTĐĐ, hệ thống GTĐĐ xã hội, biến đổi của hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta và thực chất, tính quy luật tác động của nó đến đạo đức TNQĐ.

Chương 2 (2 tiết), đề tài luận án phân tích, đánh giá tình hình tác động của biến đổi hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta đến đạo đức TNQĐ hiện nay và khái quát những vấn đề đặt ra.

Chương 3 (3 tiết), đề tài luận án trình bày một số giải pháp phát huy tác động tích cực và hạn chế tác động tiêu cực của biến đổi hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta đến đạo đức TNQĐ hiện nay.

2. Lý do lựa chọn đề tài

Phát triển đạo đức cách mạng của TNQĐ hiện nay là một quá trình phức tạp, chịu sự tác động của nhiều yếu tố, cả khách quan và chủ quan, trong đó có sự tác động của biến đổi hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta qua

hơn 25 năm đổi mới toàn diện đất nước. Thực tế cho thấy, quá trình đổi mới, phát triển nền KTTT định hướng XHCN và hội nhập quốc tế đã làm cho nền kinh tế - xã hội của nước ta có những biến đổi tích cực. Cùng với sự biến đổi về kinh tế, đời sống xã hội có những biến đổi sâu sắc và phức tạp, đặc biệt là biến đổi của hệ thống GTĐĐ xã hội. Những biến đổi đó đã và đang tác động tích cực và tiêu cực đến đạo đức TNQĐ, làm cho quá trình phát triển đạo đức của TNQĐ có nhiều sắc thái mới, song cũng rất phức tạp. Vì vậy, nghiên cứu tác động của biến đổi hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta đến đạo đức TNQĐ hiện nay là vấn đề có ý nghĩa quan trọng và cấp bách.

Trước sự tác động của biến đổi hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta đến đạo đức TNQĐ, các cấp ủy đảng và người chỉ huy, chính ủy, chính trị viên và đội ngũ cán bộ chính trị ở các đơn vị cơ sở trong toàn quân đã có những chủ trương, biện pháp phát huy tác động tích cực và hạn chế tác động tiêu cực. Vì vậy, đạo đức TNQĐ phát triển cơ bản đúng định hướng, góp phần tích cực vào việc hoàn thiện nhân cách Bộ đội Cụ Hồ, nâng cao sức mạnh chiến đấu quân đội, được nhân dân tin yêu. Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu về phát huy tác động tích cực, hạn chế tác động tiêu cực của biến đổi hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta đến đạo đức TNQĐ, vẫn có những hạn chế, bất cập. Những hạn chế, bất cập đó biểu hiện trên nhiều mặt, nhưng chủ yếu là nhận thức của các chủ thể về tác động của biến đổi hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta đến đạo đức TNQĐ chưa sâu sắc và tính thống nhất chưa cao; việc đổi mới nội dung, phương pháp giáo dục đạo đức cho TNQĐ hiện nay chưa bám sát sự biến đổi của hệ thống GTĐĐ xã hội; môi trường đạo đức quân sự ở các đơn vị cơ sở thiếu tính đồng bộ; tính tự giác trong tự rèn luyện đạo đức của một bộ phận TNQĐ chưa cao,... Thực tế cho thấy, vẫn còn không ít TNQĐ nhận thức chưa đầy đủ về hệ thống nguyên tắc, chuẩn mực đạo đức quân nhân, vẫn còn hiện tượng “lệch chuẩn” về đạo đức, lối sống, thậm chí có trường hợp vi phạm nghiêm trọng chuẩn mực đạo đức quân nhân, làm hoen ố hình ảnh Bộ đội Cụ

Hồ. Xu hướng “lệch chuẩn” đạo đức tuy có giảm, nhưng chuyển biến chậm và chưa rõ nét. Một trong những nguyên nhân cơ bản của tình hình trên là việc nghiên cứu chuyên sâu về tác động của biến đổi hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta đến đạo đức TNQĐ hiện nay chưa được quan tâm đúng mức, chưa có giải pháp tối ưu để khắc phục những hạn chế, bất cập nêu trên.

Cùng với những vấn đề trên, những năm gần đây, mặt trái của toàn cầu hóa về kinh tế và hội nhập quốc tế đã và đang tác động đến mọi mặt đời sống tinh thần của nhân dân. Sự tác động đó làm cho sự biến đổi của hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta ngày càng phức tạp. Trong khi đó, các thế lực thù địch đang tìm mọi cách tuyên truyền, lôi kéo, dụ dỗ thanh niên, thúc đẩy “tự diễn biến” về đạo đức, lối sống làm cho sự tác động của biến đổi hệ thống GTĐĐ xã hội đến đạo đức TNQĐ phức tạp hơn bao giờ hết. Tình hình trên đây đặt ra sự cần thiết phải nghiên cứu vấn đề “*Tác động của biến đổi hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta đến đạo đức TNQĐ hiện nay*” một cách cơ bản, hệ thống, góp phần tích cực vào việc phát huy bản chất tốt đẹp, nâng cao sức mạnh chiến đấu của Quân đội, xây dựng Quân đội ta vững mạnh về chính trị, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trong thời kỳ mới.

3. Mục đích nghiên cứu của đề tài

Góp phần cung cấp cơ sở lý luận và thực tiễn cho quá trình phát triển và hoàn thiện nhân cách TNQĐ hiện nay trước sự tác động của biến đổi hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của đề tài

- *Đối tượng nghiên cứu của đề tài*: Bản chất và tính quy luật tác động của biến đổi hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta đến đạo đức TNQĐ.

- *Phạm vi nghiên cứu của đề tài*: Những vấn đề cơ bản liên quan đến biến đổi của hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta và tác động của nó đến đạo đức TNQĐ. Thời gian sử dụng tài liệu phục vụ nghiên cứu chủ yếu từ năm 1986 đến nay.

5. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài

** Những đóng góp mới về khoa học của đề tài*

- Những luận giải về thực chất và tính quy luật tác động của biến đổi hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta đến đạo đức TNQĐ.

- Kết quả khảo sát, đánh giá tình hình tác động và xác định những vấn đề đặt ra trước sự tác động của biến đổi hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta đến đạo đức TNQĐ hiện nay.

- Một số giải pháp phát huy tác động tích cực, hạn chế tác động tiêu cực của biến đổi hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta đến đạo đức TNQĐ hiện nay.

** Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của đề tài*

Kết quả nghiên cứu của đề tài góp phần hệ thống hóa, khái quát hóa lý luận và thực tiễn về sự tác động của biến đổi hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta đến đạo đức TNQĐ. Đồng thời, góp phần thống nhất nhận thức của các chủ thể về sự tác động của biến đổi hệ thống GTĐĐ xã hội ở nước ta đến đạo đức TNQĐ. Ngoài ra, kết quả nghiên cứu của đề tài có thể làm tài liệu tham khảo phục vụ công tác nghiên cứu, giảng dạy, quản lý, lãnh đạo và đổi mới nội dung, phương pháp giáo dục đạo đức cho TNQĐ hiện nay.

TỔNG QUAN VỀ VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU

1. Tình hình nghiên cứu có liên quan đến đề tài

1.1. Những công trình khoa học tiêu biểu nghiên cứu về giá trị đạo đức và hệ thống giá trị đạo đức xã hội

Giá trị đạo đức và hệ thống GTĐĐ xã hội là vấn đề phức tạp. Trong lịch sử tư tưởng nhân loại cũng như hiện nay, xung quanh vấn đề này luôn được các nhà khoa học trong và ngoài nước quan tâm nghiên cứu, thể hiện trong nhiều công trình khoa học. Trong phạm vi nghiên cứu đã xác định, chúng tôi chỉ tổng quan một số công trình khoa học tiêu biểu liên quan trực tiếp đến đề tài luận án.

Ở nước ngoài, có một số công trình khoa học tiêu biểu như: “*Những vấn đề đạo đức trong điều kiện KTTT*” của các nhà khoa học Trung Quốc [140]; “*Tu dưỡng đạo đức tư tưởng*” do tác giả La Quốc Kiệt chủ biên [51]; “*Chủ nghĩa xã hội và nhân cách*” do tác giả L.M.Ac-khan-ghen-xki chủ biên [1]; “*Đạo đức học: Thử trình bày một hệ thống đạo đức mác xít*” của G.Bran-ze-lat-de [11],... Tuy các công trình khoa học nêu trên có cách tiếp cận và luận giải khác nhau, song đều bàn về một hiện tượng tinh thần là đạo đức. Các nhà khoa học đã đưa ra các quan niệm về đạo đức, GTĐĐ và hệ thống GTĐĐ trong chủ nghĩa xã hội. Nhìn chung, các nhà khoa học đều khẳng định: thực tiễn là tiêu chuẩn khách quan, “là thước đo căn bản nhất để đánh giá GTĐĐ” [140, tr. 108].

Các tác giả cuốn sách “*Tu dưỡng đạo đức tư tưởng*” đã trình bày một cách có hệ thống những vấn đề về nhân cách, về giá trị xã hội nói chung và GTĐĐ nói riêng; đồng thời phân tích khá sâu sắc bản chất và sự thống nhất giữa giá trị cá nhân và giá trị xã hội. Theo đó, các tác giả quan niệm, sự phát triển của trình độ đạo đức tư tưởng của cá thể là sự thống nhất giữa tri thức, tình cảm, ý chí và hành động. Các tác giả khẳng định, GTĐĐ là hạt nhân của nhân cách và do đó, tu dưỡng, rèn luyện đạo đức là điều kiện để hoàn thiện nhân cách. Đồng thời, các tác giả đã chỉ ra các GTĐĐ trong hệ thống GTĐĐ